

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

شور اخلاق پژوهش

بیاری از خداوند سبحان و اعتقاد به این که عالم محضر خداست و همواره ناظر بر اعمال انسان و به منظور پاس

داشت مقام بلند دانش و پژوهش و نظریه اهمیت

جایگاه دانشگاه در اعتلای فرهنگ و تمدن بشری، مادانشجویان و اعضاء هیات علمی واحد های دانشگاه آزاد

اسلامی متعهد می گردیم اصول زیر را در انجام

فعالیت های پژوهشی مد نظر قرار داده و از آن تخطی نکنیم:

1- اصل برائت: التزام به برائت جویی از هر گونه رفتار غیر حرفه ای و اعلام موضع نسبت به کسانی که حوزه

علم و پژوهش را به مثابه های غیر علمی می آلائند.

2- اصل رعایت انصاف و امانت: تعهد به اجتناب از هر گونه جانب داری غیر علمی و حفاظت از

اموال، تجهیزات و منابع در اختیار.

3- اصل ترویج: تعهد به رواج دانش و اشاعه نتایج تحقیقات و انتقال آن به همکاران علمی و دانشجویان به غیر از مواردی که منع قانونی دارد.

4- اصل احترام: تعهد به رعایت حریم ها و حرمت ها در انجام تحقیقات و رعایت جانب تقد و خودداری از هرگونه حرمت شکنی.

5- اصل رعایت حقوق: التزام به رعایت کامل حقوق پژوهشگران و پژوهیدگان (انسان، حیوان و نبات) و سایر صاحبان حق.

6- اصل رازداری: تعهد به صیانت از اسرار و اطلاعات محرمانه افراد، سازمان ها و کشور و کلیه افراد و نهادهای مرتبط با تحقیق.

7- اصل حقیقت جویی: تلاش در راستای پی جویی حقیقت و وفاداری به آن و دوری از هرگونه پنهان سازی حقیقت.

8- اصل مالکیت مادی و معنوی: تعهد به رعایت کامل حقوق مادی و معنوی دانشگاه و کلیه همکاران پژوهش.

9- اصل منافع ملی: تعهد به رعایت مصالح ملی و در نظر داشتن پیشبرد و توسعه کشور در کلیه مراحل پژوهش.

دانشگاه آزاد اسلامی

واحد تهران مرکزی

دانشکده هنر و معماری / گروه نمایش

پایان نامه برای دریافت درجه کارشناسی ارشد (M.A)

گرایش :

ادبیات نمایشی

عنوان:

نمایشنامه - اسطوره - روح جمعی

استاد راهنما:

دکتر لطیفه سلامت

استاد مشاور:

دکتر رحمت امینی

پژوهشگر:

حمید رضا زینالی

بهار ۱۳۹۲

باسپاس فراوان از

کلیه دوستانی که در جمع آوری این پروژه

درکنارم بودند

تعهدنامه اصالت پایان نامه کارشناسی ارشد

اینجانب **حمید رضا زینالی** دانش آموخته مقطع کارشناسی ارشد ناپیوسته به شماره دانشجوی **۸۹۰۹۳۸۲۲۰۰۰** در رشته ادبیات نمایشی که در تاریخ **۹۲/۰۴/۰۲**

از پایان نامه خود تحت عنوان: **نمایشنامه - اسطوره - روح جمعی**

دفاع نمودم.

بدینوسیله متعهد می شوم:

- ۱ - این پایان نامه حاصل تحقیق و پژوهش انجام شده توسط اینجانب بوده و در مواردی که از دستاوردهای علمی و پژوهشی دیگران (اعم از پایان نامه، کتاب، مقاله و ...) استفاده نموده ام، مطابق ضوابط و رویه های موجود، نام منبع مورد استفاده و سایر مشخصات آن را در فهرست ذکر و درج کرده ام.
- ۲ - این پایان نامه قبلاً برای دریافت هیچ مدرک تحصیلی هم سطح، پایین تر یا بالاتر در سایر دانشگاهها و موسسات آموزش عالی ارائه نشده است.
- ۳ - چنانچه بعد از فراغت از تحصیل، قصد استفاده و هرگونه بهره برداری اعم از چاپ کتاب، ثبت اختراع و ... از این پایان نامه داشته باشم، از حوزه معاونت پژوهشی واحد مجوزهای مربوطه را اخذ نمایم.
- ۴ - چنانچه در هر مقطع زمانی خلاف موارد فوق ثابت شود، عواقب ناشی از آن را بپذیرم و واحد دانشگاهی مجاز است با اینجانب مطابق ضوابط و مقررات رفتار نموده و در صورت ابطال مدارک تحصیلی ام هیچگونه ادعایی نخواهم داشت.

نام و نام خانوادگی: **حمید رضا زینالی**

تاریخ و امضا

بسمه تعالی

در تاریخ : ۹۲/۰۴/۰۲

دانشجوی کارشناسی ارشد **حمید رضا زینالی** از پایان نامه خود دفاع نموده و با نمره

بف حروف و با درجه مورد تصویب قرار گرفت .

امضاء استاد راهنما

فهرست مطالب

صفحه	عنوان
۲	فصل اول کلیات طرح
۲	۱-۱ بطن مساله تحقیق
۳	۲-۱ اهمیت موضوع تحقیق و دلایلی انتخاب آن
۳	۳-۱ هدفهای تحقیق
۳	۴-۱ سوالات یا فرضیه های تحقیق
۴	۵-۱ چهارچوب نظری تحقیق
۴	۶-۱ روش تحقیق
۴	۷-۱ بهترین پژوهش
۴	۸-۱ روش گرد آوری اطلاعات
۵	۹-۱ روش تجزیه و تحلیلی اطلاعات
۵	۱۰-۱ منابع پژوهش
۶	۱۱-۱ واژه‌های کلیدی
۸	فصل دوم تعاریف و نظری‌ها
۸	مقدمه
۱۳	۱-۲ تعریف اسطوره
۱۶	۲-۲ تعریف دیگر از اسطوره
۱۹	۳-۲ نظری‌های اسطوره
۲۳	۴-۲ اسطوره‌ی آدونیس
۲۶	۵-۲ به کار بستن نظری‌ها در مورد اسطوره‌ها

فصل سوم اسطوره و علم

مقدمه

۲۹

۱-۳ اسطوره به مثابه‌ی علم راستین

۲۹

۲-۳ اسطوره به مثابه‌ی علم مدرن

۳۱

۳-۳ اسطوره به مثابه‌ی علم بدوی

۳۲

۴-۳ ادوارد برنت تاچر

۳۳

۵-۳ جیمز جورج فریزر

۴۵

۶-۳ لوسین لوی-برول

۴۷

۷-۳ برانسیلاو مالینفسکی

۵۰

۸-۳ کلود لوی-استروس

۵۲

۹-۳ رابین هورتون

۵۵

فصل چهارم اسطوره و فلسفه

۱-۴ مقدمه

۶۲

۲-۴ پل رادین

۶۲

۳-۴ ارنست کاسیرر

۶۴

۴-۴ هنری و هنریته فرانکفورت

۶۷

۵-۴ رودولف بولتمان و هانس یوناس

۷۱

۶-۴ آلبر کامو

۷۱

فصل پنجم اسطوره و دین

مقدمه

۷۴

۱-۵ رودولف بولتمان

۷۵

۲-۵ هانس یوناس

۸۱

۳-۵ می‌چا الوده

۸۴

فصل ششم اسطوره و آیین

۱-۶ وطاقم رابرتسون اسمیت

۹۴

۲-۶ ادوارد برنت تاچر

۹۶

۳-۶ ج‌کیز جورج فریزر

۹۷

۴-۶ ج‌ین هریسوم و ساموئل هنری هوک

۱۰۵

فصل هفتم کاربست نظری

مقدمه

۱۰۹

۱-۷ کاربست نظری در حوزه ی ادبیت

۱۱۰

۲-۷ ژنه ژیار

۱۱۲

۳-۷ ولتر بورکرت

۱۱۴

فصل هشتم اسطوره و ادبیت

مقدمه

۱۱۸

۱-۸ خواستگاه اسطوره ای آثار ادبی

۱۱۹

۲-۸ اسطوره به مثابه داستان

۱۲۴

۳-۸ الگوه ای اسطوره ای

۱۲۷

۴-۸ لرد زگلن

۱۲۹

۵-۸ الگوی اسطوره قهرمان زگلن، از کتاب قهرمان

۱۳۱

فصل نهم اسطوره و روان شناسی

۱-۹ تعریف روان شناسی

۱۳۵

۲-۹ زیگموند فروید

۱۳۷

۳-۹ اوتو رانک

۱۴۰

.....۱۴۲.....	۴-۹ الگوی اسطوره قهرمان رانک، از کتاب اسطوره تولد قهرمان
.....۱۴۳.....	۵-۹ جیکوب آرلو
.....۱۴۵.....	۶-۹ برونو بتلهام
.....۱۴۶.....	۷-۹ آلن داندینی
.....۱۴۷.....	۸-۹ رانک پس از گسست از اندیشه های فروید
.....۱۴۹.....	۹-۹ جوزف کمبل
.....۱۵۵.....	۱۰-۹ آدونیس
	فصل دهم اسطوره و جامعه
.....۱۶۳.....	۱-۱۰ تعریف جامعه شناسی
.....۱۶۵.....	۲-۱۰ جامعه پذیری انسان
.....۱۶۷.....	۳-۱۰ تأثیر عوامل طبیعی و ارضی در جامعه پذیری،
.....۱۶۹.....	۴-۱۰ تأثیر خصوصیت‌های نژادی و محیط طبیعی در چگونگی رفتار انسان
.....۱۷۱.....	۵-۱۰ اسطوره گرایی، حقیقت، قدرت، قداست، اسطوره (از منظر جامعه شناسی)
.....۱۷۵.....	۶-۱۰ برانسرایل و مالتینفسکی
.....۱۷۶.....	۷-۱۰ ژرژ سورل
.....۱۷۸.....	۸-۱۰ آدونیس
.....۱۸۳.....	۹-۱۰ رنه ژرار
.....۱۸۷.....	نتیجه گیری
.....۱۹۶.....	منابع
.....۱۹۸.....	کار عملی

فصل اول

کلیات طرح

۱-۱ بیان مساله تحقیق

اگر مردمی را که در قلمرو سیاسی مشخص زندگی می کنند یک ملت به حساب آوریم ، هویت ملی عبارت از احساس تعلق و تعهد اعضای آن جامعه به نماد های فرهنگی و ملی شامل هنجارها ، ارزش ها ، زبان ، دین ، ادبیات و تاریخ است که موجب تمایز آن از دیگر جوامع و در عین حال موجب انسجام و همبستگی اجتماع بزرگ ملی می گردد . هویت ملی همچون مفهوم فرهنگ ، جامعه و ملت دارای خصلتی زمانی و فرا نسلی است . یعنی تداوم زمانی و نسلی از یک سو ریشه در گذشته مشترک و از سوی دیگر رو به آینده مشترک دارد . آن بخش که مربوط به گذشته مشترک است ، میراث مادی و معنوی است که از نسل های پیشین به جای مانده است . اسطوره ها ، شخصیت ها و حوادث تاریخی در زمره میراث معنوی حساب می شوند که خاطرات جمعی و عشق و نفرت های مشترک یک ملت را بوجود آورده و سبب استمرار و تداوم هویت ملی می گردد . ایران کشوری است با فرهنگ غنی و باورهای اسطوره ای فراوان که همواره مردم این کشور به این اسطوره ها بالیده اند و موجب افتخار و سرافرازی آنها بوده است . در طی سالیان گذشته بطور ویژه از دوران قاجار به این سمت ، ایرانیان دچار سردگمی در پرداخت اسطوره های تاریخی و ملی خود گریده اند و با توجه به اتفاقات اخیر دنیای معاصر ، که نوعی ستیز بی هدف با مردم این سرزمین در پیش گرفته شده و باعث سرخوردگی ملت ایران در بسیاری از جوامع دیگر شده ، پرداخت به این اسطوره ها که در زیر

غبار سیاست مدفون شده اند می تواند در ترمیم غرور ملی مردم این سرزمین کهنسال نقش مهمی داشته باشد .

۲-۱ اهمیت موضوع تحقیق و دلایل انتخاب آن

اهمیت موضوع در این است که پرداخت به داشته های اساطیری همواره موجب اعتماد به نفس ملتها و پیشرفت فرهنگی و پیشرفت در دیگر عرصه ها می گردد . امروزه در بسیاری از نمایش های اجرا شده شاهد غفلت از موضوع به این مهمی هستیم در حالیکه با به روز کردن بسیاری از این اسطوره ها می توان تاثیرات مثبتی از آنها گرفت .

کم اهمیت شدن مقوله اساطیر در ادبیات و به خصوص ادبیات نمایشی در ایران بازشناسی اساطیر ایران به دیگر فرهنگ ها و ملل مختلف جلوگیری از سرخوردگی جامعه ایرانی در مواجهه با ملل دیگر

۳-۱ هدفهای تحقیق

ایجاد روح اعتماد به نفس و خودباوری در بین جوانان و جامعه در جهت پیشرفت جلوگیری از سرخوردگی جامعه در مواجهه با ملل دیگر جاری ساختن خصوصیات انسانی اساطیر در بطن جامعه معاصر هر قدر اعضای جامعه شناخت بیشتری نسبت به عناصر فرهنگی ، ارزش ها ، آداب و رسوم ، تاریخ ، اینها و ... جامعه خود داشته باشند ، هم خودشان در طی مسیر تعالی موفق تر خواهند بود و هم احساس دلبستگی و تعلق بیشتری به جامعه و سرنوشت آن داشته و منشا خدمات بیشتری برای آن خواهد شد .

۴-۱ سوالات یا فرضیه های تحقیق

میزان شناخت جامعه بخصوص نسل جوان دانشجو از اساطیر ایران باستان چقدر است؟
نقش خصوصیات مثبت رفتاری برخی از اساطیر در تغییر رفتارهای امروز جامعه چقدر است؟
رفتار اجتماعی بین افراد مطلع و غیر مطلع با مقوله اساطیر چگونه است؟
آیا واقعا بازپرداخت اساطیر در بطن جامعه امروز برای تغییر بعضی از ناهنجاریها موثر خواهد بود؟
بازشناسی اساطیر ایران چه تاثیری در هویت ملی امروز جامعه ایران خواهد داشت؟
نقش اساطیر در شکل گیری روح جمعی (فرضیه)

۵-۱ چهارچوب نظری تحقیق

اسطوره آدونیس و نظریات مختلف پیرامون آن

۶-۱ روش تحقیق

کتابخانه ای

۷-۱ پیشینه پژوهش

اسطوره در جهان امروز. ستاری، جلال. تهران: نشر مرکز، چاپ دوم ۱۳۸۶۳. ۲۲۸ صفحه
گستره اسطوره، مجموعه گفتگوهای درباره اسطوره و اسطوره شناسی، گرد آوری محمد رضا ارشاد،
تهران، انتشارات هرمس، ۱۳۸۱، ۳۷۵ صفحه
اسطوره، امروز/ رولان بارت؛ ترجمه ی شیرین دخت دقییان؛ تهران: نشر مرکز؛ ۱۳۷۵؛ ۱۲۸ صفحه.
گفتگوهای با کلود لوی استروس (اسطوره و معنا)، ترجمه شهرام خسروی، نشر مرکز، ۱۳۸۵

۸-۱ روش گرد آوری اطلاعات

تحقیق بر روی مقالات ، سایتها و منابع کتابخانه ای اسطوره شناسان با رویکرد این تحقیق گفتگو و تحقیق میدانی در جوامع آماری نظیر دانشجویان، معلمان مدارس، اساتید دانشگاه

۹-۱ روش تجزیه و تحلیل اطلاعات

اسنادی - مقایسه ای

۱۰-۱ منابع پژوهش

از اسطوره تا تاریخ، مهرداد بهار گردآورنده و ویراستار ابوالقاسم اسماعیل پور، تهران، نشر چشمه،

۱۳۸۶

فرهنگ اساطیر و داستان واره ها در ادبیات فارسی، دکتر محمدجعفر یاحقی، انتشارات فرهنگ معاصر،

چاپ دوم ۱۳۸۸

آئن و اسطوره در تئاتر، آنتونن آرتور، آندره ویلیه، لویی ماسینیون و دیگران، ترجمه و تالیف جلال

ستاری، انتشارات توس، ۱۳۷۶

جهان اسطوره شناسی / آثاری از الکساندر کراپ و دیگران، ترجمه جلال ستاری، تهران، نشر مرکز،

۱۳۷۸

زی آسمانه های نور، جستارهای اسطوره پژوهی و ایران شناسی، ابوالقاسم اسماعیل پور،

تهران: پژوهشکده ی مردم شناسی و نشر افکار، ۱۳۸۲

اسطوره و حماسه در اندیشه ژرژ دومزیل / از مجموعه جهان اسطوره شناسی / ترجمه جلال ستاری،

تهران : نشر مرکز ۱۳۸۰

جهان اسطوره شناسی ۴، آثاری از ژرژ دومزیل، روزه کایوا، ژرژ گودورف، ماسا ئو یاما گوشی، جیمز

دارمستتر، جلال ستاری، ترجمه ستاری، چاپ اول ۱۳۷۹، نشر مرکز

اسطوره و رمز در اندیشه ی میرچالیا (مجموعه جهان اسطوره شناسی)، ترجمه جلال ستاری، چاپ اول ۱۳۸۱، نشر مرکز، مجموعه مقالات هم اندیشی، شماره ۴؛ مقالات اولین هم اندیشی هنر و عناصر طبیعت (آب، خاک، هوا، آتش)، تهران: فرهنگستان هنر، ۱۳۸۴، ۲۴۰ ص. مصور
اسطوره‌گی و فرهیختگی، ستاری، جلال (۱۳۸۸)، تهران: نشر ثالث
جهان اسطوره شناسی، ۱، آثاری از آکساندر کراپ، کارل آبراهام، مالینوفسکی، ژان کازنوو، لوی استروس، ترجمه جلال ستاری، چاپ دوم ۱۳۸۱، نشر مرکز

۱-۱۱ واژه‌های کلیدی

اسطوره - غرور ملی - عرق ملی - دنیای امروز - رسانه - هویت ملی - اسطوره پژوهی

فصل دوم

تعاریف و نظریه ها

مقدمه

امروزه تمامی دولتمردان و سیاستمداران باهوش به خوبی دریافته اند که هرگاه نیاز به حمایت توده های مردم در جهت سیاست های درست و یا غلط آنها باشد مقوله اسطوره یکی از چندین طناب محکمی است برای چنگ زدن به آن و تحریک احساسات عامه مردم است و هر زمان که حکومت ها از این در وارد شده اند به موفقیت های سرشاری نائل آمده اند خواه این اسطوره ملی و وطنی باشد خواه دینی و اعتقادی. آنچه که مهم است در تمامی دنیا اقبال نسبت به اسطوره های وطنی و ملی همواره بیشتر است به خصوص در کشور هایی که دارای تمدن و فرهنگ قدیمی هستند، کشور هایی نظیر ایران، یونان و چین و ... همواره مردم عادی علاقمندند که کاستی ها و کم کاری های دوران حاضر خود را به دوش داشته های قدیمی خود انداخته و فعل "ما بوده ایم" را صرف نمایند. در بسیاری از کشور ها این نیرو با ذکاوت سیاستمداران باهوش و روشن فکران دلسوز تبدیل به نیروی سازنده و بللقوه جهت پیشرفت و سازندگی کشور ها می شود و فعل "ما بوده ایم" تبدیل به "ما خواهیم شد" و در نهایت "ما هستیم" می گردد. اما در کشور هایی نظیر ایران به دلیل عقب ماندگی ذهنی افرادی که در امور موثر و تاثیر گذار حضور دارند و یا گاه تا عمده ایشان، در دوری جستن از اسطوره های ملی و وطنی این نیرو بلقوه کم کم ضعیف شده و غبار زمان و مسائل